

Livsstil

Kollektivboende



”Det är en så otroligt fin tanke att inte äga och ändå satsa, för att någon kommer att njuta av det, oavsett om det är man själv eller någon annan”, säger Petra Näslund, konstnärlig ledare för Skogsnästeatern, som här repeterar Herman Hesses ”Stäppvargen” tillsammans med Kamilla Andersson och Ingegerd Evans.



Sarah och Göran Mårskog var med och grundade Skogsnäs. Göran ”Lillis” Mårskog är psykoanalytiker och bedrev under många år delar av sin verksamhet i Skogsnäs, först i det egna hemmet, sedan i ”Gröna huset”, som han och Sarah Mårskog numera driver som hotell och konferensanläggning.

50 år med harmoni och konflikter i det norrländska kollektivet

Det började med en vision om ett liv som självförsörjande, i harmoni med naturen och med gemenskap som grund. I år fyller Skogsnäskollektivet i Ångermanland 50 år. Fyra personer har bott där sedan start, barn som växt upp här flyttar tillbaka och nya människor söker sig fortfarande hit.

– När vi klev in i i kommunhuset i Ramsele var det flera av de som jobbade där som sprang och gömde sig.

Göran ”Lillis” Mårskog ler åt minnet och konstaterar att det egentligen inte var så konstigt:

– I alla fall jag såg ju för jävlig ut i mitt långa hår.

Det hela utspelade sig sommaren 1973. Lillis, hans hustru Sarah och deras dotter hade i några år bott i storfamilj tillsammans med en grupp andra människor, både i lägenheter och på en gård i Småland. Nu ville de finna ett nytt ställe att slå ner sina bopålar. Ett ställe där de kunde bli så självförsörjande som möjligt och odla giftfritt.

– Det är ju sånt som det pratas om i dag, men det snacket var väldigt levande på den tiden också, det är det många som inte vet, säger Lillis Mårskog.

Han och de andra i kollektivet ville också fortsätta att leva och arbeta kollektivt. Men utan att bo alla under samma tak.

– Vi var redigt trötta på att bo så, säger Sarah Mårskog och förklarar att det kändes extra svårt sedan såväl hon och Lillis som andra i kollektivet hade fått barn.

Därför hade de beslutat sig för att söka sig norrut. Där var utflyttningen stor och fastigheterna därmed relativt billiga, där



Flera av byggnaderna sticker ut i olika arkitektoniska stilar. Yurthuset ligger lugnt i grönskan.

var chansen större att finna mark som inte hade behandlats med konstgödning och besprutning.

Men att de hamnade i just Ramsele den där dagen var en slump. De hade varit och tittat på ett stort hemman i Vilhelminatrakten, men då de på vägen söderut genom Ångermanland passerade Ramsele bestämde de sig för att kolla läget på markfronten även där. Och fick napp.

När de 16 vuxna och de fem små barnen



KARTA: GP

kom till Skogsnäs med sitt pick och pack och sina kor, får och getter fick de till en början fortsätta bo kollektivt i de två hus som fanns på gården. Men nästan omedelbart började några av familjerna att bygga egna hus, däribland familjen Mårskog. Hösten därpå flyttade de in i sin egenhändigt timrade stuga – ett rum och kök utan el, vatten och avlopp. I dag är huset, som successivt byggts ut på både höjden, längden och bredden, betydligt större och fullt modernt utrustat. En självklarhet för Mårskogs, men inte för alla

besökare. Det finns de som tror att Skogsnäsborna fortsatt att leva primitivt.

– En person som kom hit blev jätteförvånad över att vi hade vattentoa, säger Lillis Mårskog med ett leende.

Under årens lopp har det borrats brunnar och dragits in el och internet i de runt 20 hus som finns på det numera cirka 300 hektar stora området. Några av de gemensamma byggnaderna drar ögonen till sig. Som idrottshallen vars tak ser ut som en upp-och-nervänd båt, skolbyggnaden med dess lilla torn eller som det runda kulturhuset med sitt toppiga tak.

I det sistnämnda anordnas regelbundet konserter och annat, och när vi är på plats är förberedelserna inför sommarens föreställningar i full gång. På den lilla scenen står kulisserna till barnteatergruppens ”Alice i Skogsnäslandet”, men just nu är det vuxenpjäsen som repeteras.

I samband med en festival i mitten av juli för att fira Skogsnäskollektivets 50-årsjubileum, gav Skogsnästeatern sin iscensättning av Herman Hesses ”Stäppvargen”. Att valet föll på den berättelsen beror på att den går att koppla till kollektivets historia, förklarar Lasse Svedberg, som gjort dramatiseringen.

– Herman Hesse inspirerade hela hippierörelsen en gång i tiden, säger Lasse och berättar att hippiekulturen i grunden handlade om att kämpa för fred och en bättre miljö.

Han förklarar hur pjäsens huvudperson rör sig från en känsla av instängdhet till att hitta sin egen väg i livet. Vilket är en av Skogsnäskollektivets grundläggande idéer, enligt Sarah Mårskog.

– Att följa sin dröm. Det här var vår. Att det krävts hårt och ihärdigt arbete



Solveig Svedberg och Nässla Nordström går på Skogsnäs egna barnomsorg, Skogis.

BILDER: MATS ANDERSSON

för att förverkliga den drömmen är Sarah Mårskog och de andra tydliga med. Gemensamt arbete är en annan grund – och stötesten. De personer vi träffar under vårt besök i Skogsnäs sticker inte under stol med att deras livsform innefattar konflikter som har handlat om allt från arbetsfördelning till ägande. Den första riktigt stora striden uppstod då några personer flyttade från Skogsnäs och sålde sina andelar i skogen med rejäl vinst.

Efter många och långa diskussioner är det numera så att varje medlem har en andel i den gemensamma marken och skogen, vilket ger alla möjlighet att också använda timmer och odlingsmark – givetvis efter förhandling med de andra. Själva husen, varav många är byggda av kollektivt virke, kan de som vill arrendera på ofri grund.

När detta väl bestämdes, var det med konsensusbeslut. Det är ytterligare en grundpelare hos kollektivet: att avhandla alla gemensamma frågor i stormöten och att alla ska vara överens, vilket givetvis också innebär att man ibland måste kompromissa.

– Det är ett givande och ett tagande, och ibland bråkar vi som fan, men jag ser det som en kärleksrelation. Då vågar man bråka också, säger Christer Peterson.

Christer Peterson var en 20-årig punkare och husockupant i Haga i Göteborg

när han och några kompisar kom till Skogsnäs på besök 1986. Han såg Skogsnäs som en möjlighet till ett mer permanent boende i en miljö som passade honom perfekt med dess fina fiskevatten och odlingsmöjligheter. I dag stortrivs han med sitt liv här som bonde med både odling och köttdjursuppfödning och har inte minsta längtan tillbaka till sin gamla hemstad.

Christer Peterson får anses som veteran, andra har flyttat hit på senare år. Nanna Mårskog, hennes man Jakob (son till Sarah och Lillis) och deras tre barn trivdes länge med att bo i Stockholmsförorten Årsta.

– Men sen började vi undra vad vi höll på med, säger hon och syftar på ett liv som mest gick ut på att jobba, gå på förskola, äta och sova.

I byn har de ett annat liv. Jakob Mårskog är visserligen ofta på långa jobbresor med de tv-produktioner han arbetar med, men Nanna kan sköta stora delar av sitt arbete som grafisk designer hemifrån. De två yngre barnen går på Skogis, den pedagogiska omsorg som kollektivet driver, medan åttaåriga dottern, precis som byns övriga skolbarn får skolskjuts till Näsåkers skola ett par mil härifrån.

När Lillis och Sarah Mårskog ser tillbaka på sina 50 år i Skogsnäs känner de sig stolta över att de lyckades.

– Vi har ju visat att det går att bygga något från ingenting, säger Sarah Mårskog.

Ingela Hofsten
livsstil@gp.se



Christer Peterson flyttade till Skogsnäs från Göteborg. Han var, efter en tid som husockupant i Haga, på jakt efter ett mer permanent boende. I dag lever och arbetar han på Skogsnäs.



“Det bästa med Skogsnäs är friheten jag känner här”, säger Nanna Mårskog som flyttade dit tillsammans med man och barn. Här visar hon en gammal karta över Skogsnäs.

”
En person som kom hit
blev jätteförvånad över
att vi hade vattentoa.